

گزارش کارشناسی :

بررسی چالش‌ها و راهکارهای حفظ و ارتقای مرغ لاین آرين

انديشكده اقتصاد مقاومتی |

گروه كشاورزی |

اسفند ماه ۱۴۰۱

رهبر معظم انقلاب: علاج برون رفت از مشکلات کشور «اقتصاد مقاومتی» است.

معرفی اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی یک کانون تفکر با مأموریت «تصمیم سازی برای حل مسائل اقتصاد کشور در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی» است که در سال ۱۳۹۵ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

شناسایی شبکه مسائل در هر حوزه موضوعی، طراحی راهکار برای حل مسائل احصاء شده و هم‌اندیشی جهت ارزیابی و تدقیق آن، بررسی تجربیات جهانی، طرح مباحث در فضای نخبگانی و رسانه‌ای و پیگیری راهکارهای ارائه شده از دستگاه‌ها و مسئولین مرتبط به منظور اتخاذ تصمیمات لازم، از جمله فعالیت‌هایی است که در اندیشکده انجام می‌شود.

علاقه‌مندان می‌توانند از طریق سایت Mett.ir با اندیشکده اقتصاد مقاومتی در ارتباط باشند و نظرات، انتقادات و پیشنهاد‌های خود را در خصوص این گزارش و همچنین سایر فعالیت‌های اندیشکده، مطرح کنند.

بررسی چالش‌ها و راهکارهای حفظ و ارتقای مرغ لاین آرین

گروه موضوعی:	کشاورزی
نوع گزارش:	کارشناسی
شناسه:	۱۴۰۱۱۶۱۷
تاریخ انتشار:	۱۴۰۱/۱۲/۱۰
تهیه و تدوین:	مهدی خداوردی
مدیر مطالعه:	مهدی سروی
ناظر علمی:	محمد امینی رعیا
اظهار نظر کننده:	عبدالله حسینی، حسام اشعریون

خلاصه مدیریتی

بر اساس آمار وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۴۰۰ میزان تولید گوشت مرغ در کشور ۲,۶ میلیون تن بوده که به طور کامل نیاز کشور را پوشش داده است. جوجه یک روزه گوشتی اصلاح نژاد شده نهاده اصلی در زنجیره تولید گوشت مرغ است. آمارها نشان می‌دهد طی سال‌های اخیر به طور متوسط حدود ۹۰ درصد از جوجه یک روزه مورد نیاز کشور از محل واردات و مابقی از طریق منابع داخلی تامین شده است.

تولید جوجه یک روزه اصلاح نژاد شده به ترتیب وابسته به گله لاین، اجداد و مرغ مادر است؛ گله لاین بخش اصلی اصلاح نژاد برای تعیین شاخص‌های عملکردی جوجه‌های گوشتی است. تمام صفات و ویژگی‌های اقتصادی بروز یافته در جوجه گوشتی به صورت خالص در گله‌های لاین وجود دارد و در نتیجه تلاقی‌ها، این صفات به نسل‌های بعدی یعنی اجداد، مرغ مادر و جوجه‌های گوشتی انتقال می‌یابند. بنابراین بدون وجود گله‌های لاین امکان تکرار صفات اقتصادی مرغ‌های گوشتی وجود ندارد و این گله‌های لاین هستند که به دلیل خلوص صفات می‌توانند مجدداً نسل‌های بعدی جوجه گوشتی با همان ویژگی‌های اقتصادی و فنی را تولید کنند.

بررسی وضعیت گله‌های لاین در جهان نشان می‌دهد تعداد کشورهای صاحب علم و فناوری مرغ لاین محدود است و در حال حاضر تنها دو شرکت بزرگ و چند ملیتی آویازن و کاپ دارای لاین اقتصادی هستند و گوشت مرغ جهان را از طریق صادرات گله‌های اجداد تامین می‌کنند.

در ایران نیز گله لاین مرغ گوشتی با نام «آراین» وجود دارد که در دهه ۷۰ با پیگیری وزارت کشاورزی از طریق شرکت «یوری برید» هلند وارد کشور شد و از آن زمان تاکنون در مجتمع مرغ لاین بابلکنار واقع در استان مازندران نگهداری می‌شود. بررسی شاخص‌های عملکردی جوجه‌های گوشتی حاصل از لاین آراین مانند ضریب تبدیل خوراک، افت لاشه بعد از کشتار، درصد تلفات و ... در مقایسه با سویه‌های خارجی نشان دهنده عملکرد پایین‌تر این سویه است؛ به نحوی که در سال ۱۴۰۱ به طور متوسط مرغداران به ازای تولید هر قطعه مرغ آراین باید حدود ۱۱ هزار تومان^۱ هزینه بیشتری صرف کنند.

لاین آراین یک سویه سبک وزن و متوسط جثه محسوب می‌شود، به نحوی که با افزایش طول دوره پرورش برای وزن گیری بیشتر، هزینه‌های تولید آن نیز به دلیل افت عملکرد افزایش می‌یابد و در نتیجه در رقابت با سویه‌های خارجی، سوددهی کمتری دارد. به همین منظور دستیابی آراین به وزن بالاتر از ۲,۵ کیلوگرم و ضریب

^۱ براساس قیمت خوراک ۱۶۵۰۰ تومان

تبدیل قابل رقابت با سویه‌های خارجی، نیازمند کار تحقیقاتی و اصلاح نژاد در بخش لاین است که در کوتاه‌مدت امکان‌پذیر نیست.

بازدید میدانی و مصاحبه با تعدادی از کارشناسان و مسئولان سابق و فعلی مجتمع لاین بابلکنار نشان می‌دهد این مجتمع به دلیل اشکالات ساختاری و مالی به شدت با ضعف زیرساختی و نیروی انسانی ماهر برای حفظ و نگهداری لاین آرین مواجه است. همچنین طی ۳۰ سال اخیر هیچگونه کار تحقیقاتی و اصلاح نژادی جدی و موثر نیز برای بهبود عملکرد این پرنده انجام نشده است.

در سال ۱۳۹۸ و با شروع دور جدید تحریم‌های آمریکا علیه ایران، واردات مرغ اجداد به دلیل مشکلات تحریم و ناکارآمدی شرکت‌های واردکننده به مدت ۶ ماه قطع شد. عواقب عدم واردات اجداد خارجی و مشکلات در تامین گوشت مرغ باعث شد تا در آن مقطع، توجه مسئولین به استفاده از ظرفیت لاین آرین جلب شود. به همین منظور دولت طی سال‌های اخیر اقدامات مختلفی نظیر تشکیل کمیته ملی احیای مرغ لاین آرین، ارائه سیاست‌های تشویقی و حمایتی از تولیدکنندگان آرین، ارائه برنامه جدید برای بهبود زیرساخت‌های مجتمع بابلکنار و تدوین سند تحقیق و توسعه را در دستور کار قرار داده است. با این حال، بررسی‌ها نشان می‌دهد تعریف ساختارها و سیاست‌های نامناسب طی سال‌های اخیر باعث شده تا اقدامات مربوط به احیای آرین به نتیجه مطلوب نرسند.

در این گزارش، براساس مسئله‌شناسی صورت گرفته و مصاحبه با خبرگان و کارشناسان صنعت مرغداری کشور، راهکارهایی جهت حفظ و ارتقاء لاین آرین تدوین و ارائه شده است که با اجرایی شدن آن، تامین ۳۰ درصد از نیاز بازار گوشت مرغ کشور از طریق سویه آرین تا پایان سال ۱۴۰۴ امکان‌پذیر می‌شود و عملکرد اقتصادی آن نیز بهبود قابل توجهی پیدا خواهد کرد. برای دستیابی به این هدف، لازم است تغییرات ساختاری در اداره مجتمع آرین و برنامه‌های توسعه بازار و اصلاح نژاد این سویه داخلی صورت گیرد و از ظرفیت‌های هلدینگ‌های بزرگ کشاورزی کشور، به منظور مدیریت یکپارچه زنجیره آن استفاده شود.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۶
فصل ۱. مرغ لاین و اهمیت آن در زنجیره تولید گوشت مرغ.....	۸
فصل ۲. مرغ لاین آرین.....	۱۰
فصل ۳. چالش‌های نگهداری، توسعه و تجاری سازی مرغ لاین آرین.....	۱۲
۳-۱- تفاوت اقتصادی پرورش دو سویه راس و آرین.....	۱۲
۳-۲- مشکلات مجتمع پرورش و اصلاح نژاد مرغ لاین آرین.....	۱۴
۳-۲-۱- عدم وجود واحد تحقیق و توسعه مرغ آرین در مجتمع لاین بابلکنار :.....	۱۵
۳-۲-۲- وجود نیروی کار غیرمتخصص و غیر متعهد اجرایی در مجتمع مرغ لاین آرین.....	۱۵
۳-۲-۳- فرسودگی تجهیزات و تاسیسات مجتمع مرغ لاین آرین.....	۱۶
۳-۲-۴- تشکیلات و ساختار مجتمع لاین بابلکنار:.....	۱۷
۳-۲-۵- تامین مالی.....	۱۷
۳-۲-۶- حفاظت، قرنطینه و بهداشت مجتمع لاین بابلکنار.....	۱۸
فصل ۴. بررسی اقدامات و برنامه‌های دولت برای مرغ لاین آرین.....	۲۰
۴-۱- تشکیل کمیته ملی احیای مرغ لاین آرین.....	۲۱
۴-۲- اقدامات تشویقی و حمایتی جهت افزایش سهم بازار سویه آرین.....	۲۱
۴-۲-۱- حلقه اجداد.....	۲۱
۴-۲-۲- حلقه مرغ مادر.....	۲۲
۴-۲-۳- حلقه مرغ گوشتی.....	۲۲
۴-۳- اقدامات زیربنایی مجتمع پرورش و اصلاح نژاد مرغ لاین آرین.....	۲۳
۴-۴- اقدامات حفاظتی و ایمنی سازی مجتمع پرورش و اصلاح نژاد مرغ لاین آرین.....	۲۳
۴-۵- اقدامات تحقیق و توسعه برنامه ملی احیای آرین.....	۲۳
فصل ۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....	۲۵
۵-۱- لزوم انتخاب برنامه «حفظ و ارتقای مرغ لاین آرین» به عنوان برنامه اولویت دار دولت.....	۲۶
۵-۲- واگذاری وظیفه «توسعه بازار» و «تحقیق و توسعه» به متولی واحد.....	۲۶
۵-۲-۱- شرایط و الزامات مدل جدید حفظ و ارتقای عملکرد لاین آرین.....	۲۹
منابع.....	۳۲

فهرست جداول

- جدول ۱. شاخص‌های عملکردی مهم دو سویه راس و آراین ۱۲
- جدول ۲. تفاوت اقتصادی پرورش دو سویه راس و آراین برای ۱۰۰ درصد بازار ۱۳
- جدول ۳. مجموعه هزینه‌های مازاد سویه آراین نسبت به سویه راس ۱۴
- جدول ۴. هزینه مازاد آراین در ساینزهای مختلف تولید ۳۱

فهرست اشکال

- شکل ۱. زنجیره تولید جوجه یک روزه ۶
- شکل ۲. هرم اصلاح سویه و تولید جوجه یک روزه ۸
- شکل ۳. مدل پیشنهادی جهت تحقیق و توسعه و تشکیل زنجیره تولید برای احیای آراین ۲۷

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. سهم بازار مرغ آراین در کشور طی ۳۰ سال گذشته تا کنون ۲۰